

Internkontroll 2016, - kommunens samlade resultat

Enligt reglementet för intern kontroll¹ ska kommunstyrelsen årligen upprätta en rapport över kommunens samlade resultat avseende intern kontroll. Rapporten överlämnas till revisorerna i samband med årsredovisningen. Kommunstyrelsen ska också utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll och eventuellt föreslå förbättringar.

Nämndernas arbete med internkontroll bygger till stor del på den risk- och väsentlighetsanalys och den internkontrollplan som man gör i samband med budgetarbetet. Här nedan ger kommunstyrelsen sin syn på det arbetet. Kommunstyrelseförvaltningen gör också vissa stickprov under året utifrån de betalströmmar som förekommer i respektive nämnds verksamheter, resultatet av dessa redovisas också kortfattat.

Bildnings- och omsorgsnämnden

Nämndens internkontrollplan

Bildnings- och omsorgsnämnden presenterade tio risker i sin budget för 2016, varav tre hade en poäng över nio:

Risk	Poäng	Med i internkontrollplan?	Ev. åtgärd enligt nämnden	Kommentar av KS
Kränkningar, trakasserier	16	Ja	Ja, rutiner och efterlevnaden av dessa behöver ses över.	Anges inte tydligt om eller när översyn ska göras.
Systemsäkerhet	12	Ja	Översyn av rutiner	Anges inte tydligt

¹ KS 2015/183

			och utveckla former för fungerande administration.	om eller när översyn ska göras.
Sekretess	12	Nej	-	-

Övriga sju risker hade en poäng mellan 1-8. En poäng över 9 bör leda till att den omhändertas i en internkontrollplan eller på annat sätt följs upp. Varför risk ”**sekretess**” inte togs med i internkontrollplanen angavs inte.

I nämndens årsrapport görs en uppföljning av båda riskerna på ett bra sätt. Vissa brister upptäcktes och behöver ses över enligt nämnden. Det hade varit bra om det mer tydligt hade angetts om de faktiskt ska åtgärdas och i så fall när och av vem. När det gäller **kränkningar** och trakasserier så verkar det som att rutinerna ändå är fullgoda men att det istället är efterlevnaden som brister i en del fall.

Risk- och väsentlighetsanalysen och internkontrollplanen är en viktig del i kommunens internkontroll. Det är inget som kan prioriteras bort även om det kan vara frestande i verksamheter som står under stor arbetsbörda. Att ha med endast två områden i en så stor verksamhet som bildnings- och omsorgsnämnden (ca 80 % av kommunens budget) är i minsta laget. Man måste inte ta fram helt nya områden varje år utan kan ta med samma område flera år i följd, om behov finns.

Övriga delar i internkontrollen

Kommunstyrelseförvaltningen har gjort vissa stickprov under året inom bl.a. avgiftshantering i äldreomsorgen och köpta och sålda platser inom förskola och skola. Inga felaktigheter har upptäckts.

PwC granskade kommunens debiteringsrutiner under året och fann sex brister inom nämndens område. Alla är åtgärdade utom den som gällde kontrollerna kring ändringar av kunduppgifter inom äldreomsorgen. PwC ansåg att en bättre dokumentation och ytterligare kontroller behövdes. Under 2017 ska kommunstyrelseförvaltningen följa upp detta.

Samhällsbyggnadsnämnden

Nämndens internkontrollplan

Risk	Poäng	Med i internkontrollplan?	Ev. åtgärd enligt nämnden	Kommentar av KS
Arbetsmiljö	16	Ja	Plan för skydds rond för vissa övriga objekt ska arbetas fram.	Skydds rond genomförd, men anges inte vad resultatet blev av den.
Bristande registerföring	12	Ja	Inga ytterligare.	Nämnden anger åtgärder som vidtagits.
Brist på förtroende för ledning	12	Nej	-	Nyckeltal finns i budgeten om samverkan, mm.
Felaktiga beslut fattas.	9	Ja	Inga åtgärder nödvändiga.	Rutiner verkar fungera. Nämnden har också eget mål om andel upphävda beslut.
Brist på helhetstänk vid beslut.	9	Nej	-	-
Felaktiga betalningsströmmar.	9	Ja	Enbart ägarbyten VA behöver följas upp, övrigt är OK.	Fortsatt uppföljning behövs.

Samhällsbyggnadsnämnden listade hela 14 risker varav 6 hade en poäng på 9 eller mer, se tabellen. Fyra stycken togs med i internkontrollplanen. Område **arbetsmiljö** fick maxpoäng 16, dvs risken är sannolik för att allvarliga konsekvenser kommer att uppstå under året. Det hade varit bra om man hade utvecklat detta något. Handlar det om fysisk eller psykisk arbetsmiljö t.ex? I budgeten och årsrapporten finns ett personalavsnitt där man går igenom flera aspekter kring arbetsmiljön, men det saknas alltså en koppling till just internkontrollplanen för detta.

Nämnden har tagit flera stickprov kring olika **myndighetsbeslut** (rad 4 i tabellen). Man listar tydligt i sin årsrapport vilka områden man granskat och resultatet för detta. Inga avvikelser hittades.

Både samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen har tagit stickprov kring **betalströmmarna**. De stickprov som förvaltningen själv

tog visade inga avvikelser bortsett från att rutinerna kring ägarbyten behöver utvecklas. Ekonomiavdelningens stickprov visade några avvikelser: När det gäller fakturering av bygglov så hittades ett fel där en kund blivit fakturerad 900 kr för lite. Det är en omfattande manuell hantering inblandad med många beräkningar för att hamna på rätt slutsumma. Risken för fel är stor.

Förvaltningen arbetar med att automatisera hanteringen och minska denna risk, vilket är bra. En kontroll gjordes också åt andra hållet, några ärenden valdes ut i diariesystemet för att sedan se om dessa blivit fakturerade. Där hittades ett ärende som inte blivit fakturerat. Felet berodde på underbemanning på enheten under året. Samhällsbyggnadsförvaltningen har därefter själv gått igenom aktuella ärenden för att se så de blivit fakturerade. Då hittades 18 ärenden som släpade efter i fakturering. Risken fanns att flera av dessa kanske aldrig hade blivit fakturerade, vilket är allvarligt.

Förvaltningen är medveten om läget och med en högre bemanning bör denna risk numera minskat betydligt.

Fakturering av anslutningsavgifter för VA har också haft brister. Det har inte gjorts någon fakturering till kunder för gjorda anslutningar. Här fanns också risken att vissa av dessa kanske aldrig hade upptäckts, vilket så klart är mycket allvarligt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inte haft en optimal bemanning under året vilket ligger bakom flera av bristerna. Fortsatt uppföljning kommer att göras under 2017 av kommunstyrelseförvaltningen för att stötta och kontrollera samhällsbyggnadsnämnden i dessa frågor.

Övriga delar i internkontrollen

Nämnden granskades av PwC under året med avseende på exploateringsrutinerna. Flera rekommendationer gavs där, och nämnden har svarat hur de ska åtgärda dessa. Bland annat ska riktlinjer tas fram och beslutas under våren 2017. En risk i sammanhanget är att förvaltningen har en stor arbetsbörda i övrigt, med underskott i sin bemanning inom flera områden.

I granskningen av debiteringsrutinerna som PwC gjorde under året fann man 14 brister inom nämndens område. En plan har upprättats kring arbetet med

åtgärder och den ska behandlas av nämnden vid sitt möte i april 2017. Flera åtgärder är redan genomförda.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens internkontrollplan

Risk	Poäng	Med i internkontrollplan?	Ev. åtgärd enligt nämnden	Kommentar av KS
Flyktingström	12	Nej	-	Omhändertogs på annat sätt?
Identifierade risker i handlingsplaner för skydd mot olyckor ej åtgärdade	9	Ja	Analys gjord och handlingsprogram framtaget.	Uppföljning görs årligen liksom övningar.
Felaktiga betalningar (Rutiner för kontroll av verksamhetssystem med koppling till betalningsströmmar)	6	Ja	Fortsatt uppföljning kring främst SBN.	Se kommentarer under SBN ovan.
Avtalstrohet (felaktiga inköp)	8	Ja	Förbättrad avtalstrohet på några områden, andra inte.	
Behörigheter (felaktiga betalningar)	6	Ja	Ingen åtgärd nödvändig.	
Registrering av frånvaro (felaktigt utbetalda löner)	6	Ja	Ingen åtgärd nödvändig.	
Ekonomistyrning	6	Ja	Ingen åtgärd nödvändig.	Ett brett begrepp, svårt att utvärdera.

Kommunstyrelsen listade 12 risker och 6 togs med i internkontrollplanen. Det området med högst poäng: **flyktingströmmen**, lämnades utanför. Det anges dock inte varför, vilket hade varit intressant att veta. En orsak till utelämnandet kan vara att man ansåg att det kan vara svårt att mäta eller följa upp det på ett vettigt sätt?

Stickprov tas årligen av ekonomiavdelningen kring de olika **betalströmmarna** i kommunen, även sådana i andra nämnder. Några kommentarer till resultaten av detta finns under bildnings- och omsorgsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden ovan. Även kommunstyrelsen har vissa betalströmmar som är unika, t.ex. manuella utbetalningar och löneutbetalningar. Dessa har inte kontrollerats under året.

Stickprov har tagits kring **avtalsstroheten** och av dessa är avtalsstroheten mellan 86-100 %. För område kontorsmaterial, som är ett stort område med många inköp, har det fallit från 86 till 80 % från 2015. Uppföljning bör göras under 2017.

Behörighetskontrollerna i ekonomisystemet får anses fullgoda.

Stickprov är tagna kring **registrering av frånvaron**, inga avvikelser hittades.

När det gäller område **ekonomistyrning**, som är ett brett begrepp, så tolkas det i det här fallet som att styrprinciperna kring hanteringen av bl.a. nämndernas prognostiserade underskott, ska följas. Bildnings- och omsorgsnämnden som vid alla prognostillfällen prognostiserat ett underskott, har tagit fram åtgärdsplaner som funnits med i uppföljningsrapporterna per april och augusti. För oktober däremot så saknades den. Här görs ingen granskning kring hur denna åtgärdsplan därefter har följts.

Övriga delar i internkontrollen

Kommunstyrelsen berörs också av PwC's granskning av debiteringsrutinerna. Utöver de brister som angetts ovan under de övriga två nämnderna så fann man nio brister som gäller mer övergripande kring kommunens debiteringsrutiner. Se bilagan till kommunstyrelsens yttrande för detaljer, KS 2016/265. De åtgärder som återstår är tre stycken: 1) frågan om att införa ett internkontrollramverk; 2) att fortsatt kontinuerligt uppdatera befintliga rutinbeskrivningar för betalströmmarna och 3) ta fram systemdokumentationer för de olika verksamhetssystemen.

Slutsatser

Vissa avvikelser har hittats under året, där den allvarligaste får sägas vara de försenade (med risk för uteblivna) kundfaktureringsarna för anslutningsavgifterna för VA. Detta gäller stora belopp för varje kund och riskerar också att försämra kommunens anseende om fakturering uteblir, eller sker långt i efterskott. Åtgärder är dock vidtagna och kommunen har inte lidit några ekonomiska förluster. Även de försenade faktureringsarna för bygglov är allvarliga, men där är beloppen mindre.

När det gäller de brister som PwC uppmärksammat i granskningen av debiteringsrutinerna så handlar flera av dessa om att dokumentationen och vissa rutiner behöver stärkas. Det är alltså inte så att direkta oegentligheter har upptäckts.

Nämnderna har en god förståelse för vikten av internkontrollarbetet och samarbetar mycket väl med kommunstyrelseförvaltningen i detta arbete. Eventuella påpekanden och upptäckta brister ses som ett sätt att utveckla verksamheten och sopas inte under mattan.